

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 12.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 20. mars 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið verður bilag á posthúsum, brensværarstøðum og skrivstovum. Telf. 143.

8. árg.

Hini føroysku sambands- og sjálvstýrisbløðini og teirra álop á „Føroya Social-Demokrat“.

II.

Í seinastu grein vendu vit okkum til „Tingakrossur“ og loyvu okkum at finna nakað at tí hátti, blaðið hevði nýtt móti blaðnum her.

Vit vilja nú vanda okkum ein annan veg og siga nokur orð viðvíkjandi „Dimmalætting“ ella rættari tess eyka-blaðstjóra. — Nógv verða tey ikki, til tess er grein hansara (G. L. Samuelsen) ov mikið — lat okkum siga barnslig. — Tað er eitt eyðkenni fyri summi bløð, at tey — tá tey leypa á eitt annað blað — altíð nevna blaðstjóran við navn. Harragud, tí góði menn, blaðstjórarin er blaðið, tað er ikki hann persónliga, tá hann ikki setur sitt navn undir greinina, tí tá er hon »redaksjone«. Hví altíð so rópa navn við upp? Ja, ja, blaðstjóri F.S.-D.s eitur H. M. Jacobsen, og soleiðis hevur hann itíð í nøkur og sekstí ár, og hann er einvevndur í Føroyum, hugsa vit.

At vit »insinuerað«, at greinin »morgendagen« — var heinleidis importerað úr tí donsku høgna- og kapitalistpressuni, er satt, vit ívaðust ikki um tað; vit kundu tíð ikki hugsa, at ein Føroyingur kundi hava skrivað hana, tí hvørt orð í henni miðaði lann vegin, at hon við húð og há, við pínn og skinn hoyrði heima sunnan hav. — Men tá harra G. L. Samuelsen sigur, at hann hevur sjálvur skrivað — »fotfattað« — greinina, so trúgva vit honum sjálvsagt — men tað ger okkum illt, at hann vil siga fyrri nøkrum, at hann hevur skrivað hana, so ljót var hon, og allarmest fyrri ein Føroying, tí hon hevði ikki eitt sindur av føroyskum dái yvir sær, hon var togað úr tonnnum av »Dagens Nyheder« ella »Berlingske« — ja hon var ikki mætari, kanska verri enn, hvat har er at lesa, hon var jú so óklandiliga nazistisk — so sýndi hon seg fyrri okkum.

Lat okkum skjóta inn her, at tað gleðir okkum, at virkiligi blaðstjóri »Dimmalættingas«, síðan hann kom aftur, hevur skrivað nakrar greinir, sum út í æsir mótsiga øllum tí nazist-tvætti, ið blaðið, eins og »Føroyatíðindi«, var full av, meðan hann var úti á ferð.

Róða Steincke, sum var prent-

að her eftir, Social-Demokraten í Keymannahavn, var av honum hildin í radio, og men vit hava ikki skrivað hana niður eftir oyranum, tað eru vit ikki forir fyrri, og apparatid er ikki sjálvskrivandi. Ivaleyst unna bæði »Socialdemokratisk Forbund« í Danmark og Stauning, forsetisráðharri, okkum tað besta jorðin gevur, og hví skuldu teir ikki undir okkum, her úti í havi búgva, eitt radioapparat, so vit vóru »a jour« við tað, sum hendur úti í verðini?! Ja, hví ikki?? Men hvat teir hava gjørt er ein onnur ting, og her fara vit ikki at skriva nakað uppá nosina á G. L. Samuelsen, tí skal hann, sum maðurin segði, »ikke slå sin Sindshenrykkelse op efter«!

Tað hevði sanniliga verið vakurt, um fólk, sum hava fingið gávur, tað verði seg brúðargávur ella aðrar, fingi tað brúðsláð í bløðnum — ja okkara samfelag kundi sanniliga verið ein sötur kostur, um hetta varð síður og skikkur. Men, harra mín! vit kenna mannin á málinum, hvat annað er at vænta.

Nú er bara at biða eftir, at hesin sami G. L.-S. fyrri »Dimmalætting« almindelige Anseelses Skyld« kemur eftir okkum — böh! bullemaður! — og »forretager videre med Hensyn til »Føroya Social-Demokrates Beskyldninger«.

Men — rætt skal vera rætt, meðan vit ongantíð hava talað »Tingakrossur« ella tess blaðstjóra eitt óvugt orð, so kann tað ikki noklast, at vit onkumtíð hava pírkað við »Dimmalætting«, tá tað ikki var vit, ið byrjaðu!

Ja, tað var — fyrri fyrst, í hvussu er — hetta, vit høvdu at siga, og vit eru allarbest sintir til frið, um gjørligt er, men skal kríggj verða, so lat okkum ikki fara upp at brúgslast sum småbørn.

Viðvíkjandi »Føroyatíðindi« er at siga, at hugsanin var eisini at taka teir ymsu bókstavar har, J. og lilla -n, upp til víðgerar, men ikki loysir seg! Ein kann tíð ikki verða við at lata við seg koma, hvat tilfíkir navnleysir persónar ríva av sær. Nei, -n og tess felagir fara fyrri okkum at hava loyvi til at goygja og sprengja allan sín eitur út yvir okkara syndiga høvur.

Tá ságt verður »vit« og »okkum« og »okkara«, so er tað blaðsins vegna, skrivað verður, men er tað blaðstjórarin persónliga álopini galda — og all máðurin lann vegin — so má maðurin navngeva seg, tí navn

blaðstjórarans stendur prentað á hvørjum eintaki á »Føroya Social-Demokrat«, og her má tað verða líka fyrri líka, annars er ikki sera fyrri ein tuskilling í teimum. —

„Kunnleiki gevrur megi“.

Massepsykose.
Af Harald Bergstedt.

Trängen til at gora og sige som de andre gør Folkemasserne til et modstandslost Rov i Hænderne paa Diktator-Tyranner og Bedragere.

Pokker skulde være sur! — Pokker skulde tale foragteligt om »Måsserne«! — om det menneskelige! Det vilde være lige saa enfoldigt, som hvis en dum lille Karuds talte foragteligt om det Vand, hvori den levede!

Der er lunt og godt at være mellem Masserne — dukke sig deri — gemme sig deri. Der er Fred — Styrke — aandelig Sundhed og Visdom i at tillegne sig rigtigt grundigt og solidt, at vi hver for sig kun er en ubetydende og hurtigt forsvindende lille Ener mellem Masserne — mellem Menneskehedens hundredtusindaaarige Masseprocession ned gennem Tiderne — at vi er født af Fortidens Glæmsel for at forsvinde i Fremtidens Glæmsel — og at hele vort Livs Rigdom og Begivenhed består deri, at vi for en Tid har været levende, tænkende Deltagere i Døgnets Liv, i Menneskemassernes Trængsel, deres Kampe og Fester.

Dette staar altsaa fast: Vi vil ikke være sure!

Men nu slaas Portene op for Forum — Massehuset. I florten Dage har Masse-Reklamerne gennem baade Aviser, Plakater og Radio Dag ud og Dag ind trommet det ind i Ørerne paa os alle som Professor Labri paa et Gøglermarked: Uha — uha — uha! — her er noget, som alle maa se! — Seks Dages Cykkeløb! — Denne Vej, mine Damer og Herrer! — Paa et afsides Kontor eller Hotelværelse har Ophavsmændene — et eller andet Par Medmennesker i Skilning og Slips — sidet (ligesom »Skrederne« i »Kejserens nye Klæder«) og daglig planlagt hver Dags Reklame-Kampagne. De har sidet med Næserne i Telefonbogen og ringet fra Herodes til Pilatus om Penge, Penge, mere Penge: Morderligt Kup! — morderligt med Skejser at tjene!

Øg Dag for Dag har Stemningen — som ventet — arbejdet sig op i Sale og Torve — fra Nysgerrighed til Spænding, fra Spænding til Feber, fra Feber til Ophidselse — paa hver Træppegang, ved hvert Frokostbord, i hvert Børnefrikvarter: Vi skal derhen! — Skal I ikke osse?

— Indtil Portene slaas op, og Folkemasserne vælter ind, sti-

mer ind, rækker Hals efter en Flok almindelige Mennesker, der cykler rundt og rundt og rundt paa ganske almindelig Manér med Hovederne op og Benene ned, Forhjulet forrest og Baghjulet bagest . . . indtil Fristen er forbi. Man kender ikke en eneste af de Cyklende; men da det er fysisk umuligt, at de alle syvogtyve kan komme sidst, saa er der ganske rigtigt een af dem, der kommer først. Ham raaber man saa Hurra for. Og da Hornorketret (efter Takstbealning) drøner i, saa raaber man endnu mer. Og da til sidst Orkestret sætter i med »Kong Kristian« (der er død for 300 Aar siden), saa sætter alle i og klapper i Takt med paa dette National-Sludder, som man til daglig er enig om er noget versificeret Vrovl, og bliver ved at juble og klappe — — — mens Arrangørerne ude i Bagværelserne ler til hinanden og lader Pengedyngerne i store Vadsække slæbe ud i Bilerne.

Som sagt: Vi er ikke sure. Og fordi en Ting er Luftsteg, kan det godt være Løjer at være med til. Men derfor kan det jo være meget sundt bagfter at indrømme med hinanden, at det er jo bare Løjer og Luftsteg det hele.

H. C. Andersen har en henrivende lille Fortælling: Hjertesorg. Børnene har begravet en lille Pipfugl med en Betagelse som ved en Kongebegravelse. Bagfter foreviser de Graven for en Knap i Entré, og alle Gydens Smaatrolde klipper Knapperne af deres Bukser og strømmer sammen som Europas Prins og Diplomater til Bruxelles. Alle maa ind til Fuglens Grav. Kun paa Hjørnet sidder en lille Pige og græder utroste-ligt. Hun har ingen Bukser og ingen Knapper. Alle andre følger med Strømmen. Hun alene kan ikke komme med. O — en Hjertesorg!

Sorgen var Luftsteg! — for hvad var der at sørge over? — Kun det, at alle de andre gik derind! Saa trak det i hendes lille Hjerter, at hun maatte med! — maatte — maatte — maatte — selvom der intet var at se, ikke en Gang en Pipfugl — bare det Hul, der var kastet til over den!

Det er det, Videnskaben kalder Masse-Psykose — her i sin aller enkleste og uskyldigste Form: Alle andre siger saadan, gor saadan, mener saadan — alle andre gaar den Vej! — saa skal — skal og maa — jeg samme Vej! — Hvorfor? — Der er ingen Fornuftgrunde. Kun Instinkter, som vi nu een Gang har, vi Mennesker. Er det vort Abehød? — eller bare Flok-Instinktet? — Mange Dyrearter har Flok-Instinktet i høj Grad. Mange Fisk træffes kun i Flokke — i uhyre Flokke. Andre Dyrearter — som Stinkdyret eller Muldværpen — har det slet ikke — afskyr at være fler end een, Spidsmusen ligesaa. Moder de en Kollega, saa hader de ham, farer paa ham — æder ham! — skal og maa, kan ikke andet!

Saa stærk er Instinkterne Kommando i vort Sind.

Og Masse-Psykosen er et mægtigt Instinkt i vi Menneskers Sind. Der er Lunhed og Tilfredsstillelse ved at være i den store Strøm, ved at være som de andre, ved at sige og gøre som det hører sig til. Masse-Instinktet gir Folkene Sammenhængskraft. Uden Masse-Psykosen havde Menneskesamfundet, Menneskekulturens svimlende Bygning overhovedet ikke kunnet opføres.

Men Faren ligger ligesaa nær. Thi Masse-Psykosen gør blind. Dens Fare er dette: Ikke tænke selv! — bare gøre som de andre! — Angsten for ikke at være som de andre kan faa Menne-skemasserne til at vælte hid og did i vild Panik, hærgne, brænde, sanseløst, kritikløst.

Massepsykosen — samlet i Sang, i Sværmeri, i ophidsel Sammenhold — har skabt nogle af Verdenshistoriens største Skændelsgeringer som Bartolomæusnatten i Paris, hvor man myrdede ned, druknede hinanden som Hunde — idet man blot havde eet at gaa efter: Har han hvidt Armbind paa eller ej?

Under Massepsykosens Raseri har man brændt Kættene, Hekse, Videnskabsmænd, lynchet Negere, Spioner, Helte imellem hinanden, stukket Born paa Spid, baaret Hoveder paa Stage! Ja, for al Omtanke, alt Vid og Ræsonnement var jo som vasket ud med en Svamp under Masse-Psykosens Rasen.

Masse-Psykosen kan gøre Folkene til Voks i Hænderne paa kloge og ædle Reformatorer. Sandt nok. Men den kan lige saa vel gøre hele Folkeslag til et Rov, til et Bytte i Hænderne paa grusomme Diktatorer og paa de frækkeste Svindlere:

Alle vil til Rom, alle vil ned og kysse Pavens Taa! — koste hvad det vill! — vi maa med!

Og saa gaar Strømmen — Taaheststrømmen!

St. Petronius' Statue i Clermont gør Mirakler. Alle maa derned. Vi maa med! Massepsykosen kommer i Gang. Pilgrimmotogene vælter henad Vejene!

Cook har opdaget Nordpolen! Ingen har Interesse af Nordpolen, og ingen kender Cook, og ingen har Bevis for, at det passer — men alle siger det. Masse-Psykosen tager Part. Cook nærmer sig Landet i Festrøgt, alle Autoriteter paa Bolværket. Universitetet udnævner ham til Hædersdoktor, hele Landet jubler, Verdenspressen styrter til. Begejstringen stiger til det ovenud fantastiske! Svindel det hele — og Svindleren selv griner i Skægget.

Verdensbøgerne kommer. Ingen aner deres Navn, men »Al-verdens« siger, at de er »verdensberømte«. Folk løber fra Gryder og Blækhusse for at tage imod paa Stationen! — To almindelige voksne Slagsbroder staar paa et Stills og slaar hinanden paa Tuden, og en Kæmpesamling, der hjemme forby-